

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jozefa Štefanka a členiek JUDr. Ivany Izakovičovej a JUDr. Anny Petruľákovej v právnej veci žalobkyne: **S., a. s., C., B.** proti žalovanému: **P.L., L.,** zast. JUDr. L.B., advokátom, Advokátska kancelária, Š., N., **o 40 719 692,86 Sk a prísl.,** na odvolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. mája 2003, č. k. 17 Cb 10/07-361, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 13. mája 2003, č. k. 17Cb 10/97- 361 **m e n í** tak, že žalobu **z a m i e t a.**

Žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanému náhradu trov prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania v sume 51 125,28 Eur do troch dní na účet jeho právneho zástupcu JUDr. L.B., vedený v T., a. s., pobočka N., č. účtu X.

O d ô v o d n e n i e:

Napadnutým rozsudkom prvostupňový súd zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 40 719 692,86 Sk s 18% úrokom z omeškania od 1.1.1996 do zaplatenia, ako aj náhradu trov konania vo výške 500 000 Sk. Vyhovel tým žalobe, ktorú podal právny predchodca žalobcu (V., a. s., B.) 24.1.1997 z právneho titulu nesplácania úverov poskytnutých žalovanému alebo jeho predchodcovi na základe úverových zmlúv. Prvostupňový súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že 28.9.1995 bola medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným uzavretá úverová zmluva č. 3/95, na základe ktorej bol žalovanému poskytnutý úver vo výške 25 000 000 Sk pri úrokovej sadzbe 19,5%. Úver bol poskytnutý na splácanie úveru vyplývajúceho z úverovej zmluvy č. 2/95. Úver mal byť splatený do 31.10.1995, pričom žalovaný úver riadne a včas nesplácal. Žalobcovi dlhuje celú sumu úveru, úroky v sume 7 421 169,77 Sk a úroky z omeškania v sume 1 634 645,83 Sk.

Dňa 3.7.1991 bola medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným uzavretá úverová zmluva č. 3/91 vrátane dodatkov, na základe ktorej bol žalovanému poskytnutý úver vo výške 4 000 000 Sk pri úrokovej sadzbe 19%, ktorý sa žalovaný zaviazal splatiť do 25.11.1994 v ročných splátkach po 1 333 000 Sk. Žalovaný úver riadne a včas nesplácal, z istiny dlhuje 1 334 000 Sk a úroky z omeškania vo výške 58 395,85 Sk.

Dňa 18.11.1986 bola medzi právnym predchodcom právneho predchodcu žalobcu (Š. - pobočka N.) a právnym predchodcom žalovaného (J.M.V.) uzavretá úverová zmluva, vrátane dodatkov o poskytnutí dlhodobého investičného úveru vo výške 1 684 000 Sk, z ktorého žalovaný nesplatil na istine 784 000 Sk a na úrokoch sumu 55 859,05 Sk a na úrokoch z omeškania sumu 75 291,66 Sk.

Medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným bola dňa 22.12.1988 uzavretá úverová zmluva vrátane dodatkov o poskytnutí dlhodobého investičného úveru vo výške 468 000 Sk, ktorý žalovaný riadne a včas nesplácal a tak na istine dlhuje 187 200 Sk a na úrokoch sumu 20 934,91 Sk a na úrokoch z omeškania sumu 10 046,40 Sk.

Dňa 30.6.1988 bola medzi účastníkmi, ako pri predchádzajúcej zmluve, uzavretá úverová zmluva vrátane dodatkov o poskytnutí dlhodobého investičného úveru vo výške

800 000 Sk, z ktorej žalovaný dlhuje žalobcovi sumu 160 000 Sk, úroky vo výške 17 084,34 Sk a úroky z omeškania 14 186,67 Sk.

Dňa 23.6.1988 bola medzi účastníkmi, ako v predchádzajúcej úverovej zmluve, uzavretá úverová zmluva o poskytnutí dlhodobého investičného úveru vo výške 560 000 Sk, pri úrokovej sadzbe 5%, ktorý sa žalovaný zaviazal zaplatiť do 21.11.1994. Ani tento úver žalovaný riadne a včas nesplácal a žalobcovi dlhuje sumu 112 000 Sk istiny, 12 207,59 Sk úroky a 9 930,67 Sk úroky z omeškania.

Dňa 26.8.1987 bola uzavretá úverová zmluva o poskytnutí dlhodobého investičného úveru vrátane dodatkov vo výške 500 000 Sk, pri úrokovej sadzbe 5%, ktorý sa žalovaný zaviazal splatiť do 25.11.1994. Žalovaný úver riadne a včas nesplácal a dlhuje žalobcovi istinu vo výške 75 000 Sk, úroky vo výške 7 997,70 Sk a úroky z omeškania vo výške 6 650 Sk.

Spolu tak žalovaný dlhuje žalobcovi na istine sumu 28 598 200 Sk, na úrokoch sumu 7 614 766,40 Sk a na úrokoch z omeškania sumu 4 499 500,45 Sk a na poplatkoch z titulu úverových zmlúv sumu 7 226,01 Sk, čo spolu predstavuje žalovanú sumu.

Na základe uznesenia federálnej vlády bývalej ČSFR č. 196/1989 a ust. § 6 písm. a/ zák. č. 158/1989 Zb. boli záväzky vyplývajúce z úverových zmlúv, ktoré sú predmetom sporu, delimitované s účinnosťou od 1.1.1990 zo Š. na V. B.

Záväzky z úverových zmlúv, v ktorých na strane dlžníka vystupovalo J.M.V., t. j. úverové zmluvy z 18.11.1986 (V.Ž.) boli prevedené z J.M.V. na J.L., v L. v súvislosti s odčlenením J.L. od J.M.V. a na základe schválenia členskou schôdzou z 26. a 27.2.1987. V zápisnici z 12.9.1996 žalovaný uznal svoj záväzok vyplývajúci z predmetných úverových zmlúv.

Právne prvostupňový súd poukázal na ust. § 763 ods. 1 Obch. zák., ktoré rieši použitie práva pred účinnosťou obchodného zákonníka. V zmysle tohto ustanovenia pre posúdenie tohto sporu bolo treba použiť ustanovenia Hospodárskeho zákonníka, podľa ktorého tieto právne vzťahy boli posúdené, a to konkrétne podľa § 382 a ods. 1, 2, § 384, § 131a, § 131b ods. 6 a § 132 ods. 1. Konečne poukázal na ust. § 497 Obchod. zák., ktoré zaväzuje dlžníka zaplatiť úver.

Vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu a aplikácie citovaných ustanovení dospel súd k záveru, že žaloba žalobcu bola dôvodne podaná. Z úverových zmlúv, ako boli citované, uzavreté v r. 1986 -1988, vyplýva, že v predmetných zmluvách ako veriteľ vystupovala Š., záväzky boli delimitované na V., a. s., B. K platnosti úverových zmlúv 3/91 a 3/95 súd uviedol, že označenie veriteľa, obsiahnuté v uvedenej časti úverových zmlúv nie je v súlade s označením v obchodnom registri, čo nie je dôvodom pre neplatnosť úverových zmlúv. Špecifikácia veriteľa je zrejmá z ostatných identifikačných údajov a pritom je nepochybné, že zmluvy uzavrela osoba oprávnená konať v mene V., a to vedúceho odštepného závodu ako štatutára zapísaného v obchodnom registri. Z týchto dôvodov prvostupňový súd žalobe vyhovel. Rozhodnutie o náhrade trov konania založil na ust. § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalovaný. Odôvodnil ho tým, že úverové zmluvy sú zmätočné a právne úkony do nich pojaté nenapĺňajú zákonné náležitosti a v časti zakotvujú nemožné plnenie, preto sú podľa § 31 ods. 2 OZ neplatné. Podľa úverovej zmluvy č. 3/95 z 28.9.1995 sa banka v čl. I/1 zaväzuje poskytnúť krátkodobý úver na krytie bežných prostriedkov v sume 25 000 000 Sk. V čl. I/2/a sa klient zaväzuje zaplatiť úver do 31.10.1995, teda za 32 dní, čo pri možnostiach žalovaného ako klienta nebolo reálne, o čom žalobca musel vedieť vzhľadom na to, že z pravidelných hlásení, ako aj sledovaním finančných tokov na účtoch dlžníka bolo evidentné, že ten nebude schopný ani pri vynaložení maximálneho úsilia svoj záväzok splniť.

V čl. II/2 uvedenej úverovej zmluvy možno zistiť, že z výnosu poskytovaného úveru bude splatený krátkodobý úver na bežné prostriedky, poskytnutý na základe úverovej zmluvy č. 2/95 zo dňa 30.6.1995, ďalej že bude úver poskytnutý na krytie krátkodobých pohľadávok do lehoty splatnosti na krytie zásob. Prvostupňový súd nesprávne vyhodnotil tieto články úverovej zmluvy.

Záväzky z úverových zmlúv, v ktorých na strane dlžníka vystupovalo J.V., neprešli platne na žalovaného.

Uznanie dlhu zo strany žalovaného nemožno považovať za právne účinné s poukazom na ust. § 558 OZ, pretože vyjadrenie žalovaného z 20.2.1997 a záznam z rokovania z 25.10.1996 nemožno uznať ako uznávací prejav, pretože absentujú v ňom podstatné náležitosti. Tieto doklady nie sú označené ako uznanie dlhu, nie je v nich ani právna formulácia, že dlžník uznáva svoj dlh čo do dôvodu a výšky a navyiac záznam z rokovania

nepodpísal za žalovaného štatutárny orgán (predseda družstva), ale ekonóm družstva. Uznanie dlhu, pokiaľ vecne nenapĺňa procesne uvedený obsah, nemá právne následky existencie dlhu, ani na beh premlčacej doby.

Označenie veriteľa v úverových zmluvách nezodpovedalo zápisu v obchodnom registri, v súlade s ktorým taktiež nekonala oprávnená osoba.

Nesprávne sa prvostupňový súd vyporiadal s námietkou premlčania aplikáciou ust. § 384 Hosp. zák., podľa ktorého pri právach banky z poskytovania úverov neplynú premlčacia lehota, pokiaľ na účte, z ktorého sa majú tieto prostriedky uhradiť, nie je dostatok prostriedkov na ich úhradu. Otázku, či žalovaný mal v čase splatnosti na účte finančné prostriedky postačujúce aspoň na čiastočné splatenie ročných splátok súd neskúmal, a preto nemohol ani aplikovať citované ustanovenie Hospodárskeho zákonníka.

Prvostupňový súd neakceptoval návrhy žalovaného na doplnenie dokazovania, a to preukázania náväznosti, kontinuity úverových zmlúv od č. 2/92 po č. 3/95 z hľadiska premlčania a či došlo k privátnej novácii alebo či zostala v platnosti pôvodná zmluva č. 2/92 a pokiaľ ide o výšku, neprijal navrhnutý dôkaz ohľadne rozdielného výpočtu istiny a úrokov, ako vyplýva z koncoročného odsúhlasenia zostatkov predložených žalobcom.

V odvolacom návrhu žalovaný - odvolateľ žiadal prvostupňový rozsudok zmeniť a žalobu zamietnuť alebo vec zrušiť a vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

V odvolacej odpovedi žalobca navrhol rozsudok prvostupňového súdu potvrdiť z jeho správnych dôvodov.

Rozsudkom odvolacieho súdu zo dňa 10.11.2004, č. k. 2 Obo 240/03-403 odvolací súd rozsudok prvostupňového súdu zmenil a žalobu v celom rozsahu zamietol. Proti tomuto zmeňujúcemu rozsudku podal dovolanie žalobca. Dovolací súd rozsudkom zo dňa 30.05.2007, č. k. 1 Obdo V 28/2005 rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Svoje rozhodnutie, ktorým v ďalšom konaní odvolací súd bol viazaný, dovolací súd odôvodnil tým, že základnou otázkou pre posúdenie dôvodnosti dovolania, či odvolací súd dospel k správne právnemu záveru. Z predložených dokladov považoval za nesporné, že úverové zmluvy boli uzatvárané v rokoch 1986 až 1988 podľa Hospodárskeho zákonníka,

ktoré ustanovenie dovolací súd odcitoval. Za nesporné nepovažoval, že úverovou zmluvou č. 3/95 zo dňa 28.9.1995 bol dlžníkovi poskytnutý krátkodobý úver na krytie OP vo výške 25 000 Sk, v čase už platného a účinného Obchodného zákonníka a súčasne veľmi správne poukázal a čiastočne odcitoval jeho ustanovenia § 497 až § 507 s upozornením na § 236 v spojení s § 499. V obchodných záväzkových vzťahoch nachádzajú uvedené zásady vyjadrenie predovšetkým v ustanovení § 263 a § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka.

K tomu, aby zmluva mohla byť považovaná za úverovú, musí obsahovať - vzhľadom na ustanovenie § 269 ods. 1 Obchodného zákonníka minimálne znaky, ktoré charakterizujú úverovú zmluvu a sú stanovené v ustanovení § 497 Obchodného zákonníka. Konštatuje, že v danom prípade konkrétna zmluva (ktorá ?) takéto znaky obsahovala a za nesporné považuje aj to, že išlo o úverový záväzkový vzťah. To, že si žalovaný bol vedomý svojho záväzku, vyplýva zo zápisnice zo dňa 12.9.1996, kedy vyplývajúci záväzok z úverových zmlúv uznal.

Odvolací súd považuje za potrebné odcitovať časť právneho názoru dovolacieho súdu, záväzného pre odvolací súd v ďalšom konaní, podľa ktorého:

„Ustanovenie § 497 Obchodného zákonníka stanovuje, že peňažné prostriedky veriteľ poskytnie v prospech dlžníka, ale toto ustanovenie nestanovuje bližšie spôsob, akým sa majú dlžníkovi peňažné prostriedky poskytnúť a ponechávajú tomuto účastníkovi úplnú zmluvnú voľnosť. Výraz poskytnutie v prospech dlžníka nevyžaduje pre naplnenie úverového vzťahu priame plnenie dlžníkovi v hotovosti alebo bezhotovostné plnenie na jeho účet v peňažnom ústave. Nie je vylúčené, teda dovolené, plnenie v prospech dlžníka formou plnenia záväzkov dlžníka priamo jeho veriteľovi v hotovosti alebo na jeho účet v peňažnom ústave. Taktiež žiadne z ustanovení zákona, ktoré upravujú úverovú zmluvu, ničím neobmedzuje účel, na ktorý by bolo možné úver poskytnúť. Žiadne zákonné ustanovenie nebráni tomu, aby bol úver poskytnutý na splnenie dlhu toho, komu sa poskytuje alebo tretej osoby, ktorý vznikol poskytnutím iného, predchádzajúceho úveru. Z uvedeného je potom zrejmé, že postup, pri ktorom veriteľ poskytne úver svojmu dlžníkovi na splnenie záväzku vrátiť peňažné prostriedky, ktoré mu poskytol na základe predchádzajúceho úveru, neodporuje žiadnemu zákonnému ustanoveniu, a preto odvolací súd konštatoval v rozpore so zákonnou právnou úpravou, že banka nemôže realizovať úver na účel likvidovania starého úveru. V danom prípade sa jednalo o úver „reúveru“, ktorý úver ako taký nie je podľa žiadnej právnej zákonnej úpravy zakázaný, a teda neprípustný“.

Konečne vytýka odvolaciemu súdu, že sa nevyporiadal so stanoviskom žalobcu vyjadreným v jeho podaní z 01.10.2003 pri hodnotení otázky premlčania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.), na pojednávaní prejednal vec v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáhal preskúmania rozhodnutia (§ 212 ods. 1, § 214 ods. 1 O.s.p.) v zrušujúcom rozsahu dovolacím súdom, súc viazaný každým právnym názorom dovolacieho súdu (§ 243d ods. 1 O.s.p.) a dospel k skutkovému aj právnemu záveru, že odvolanie je právne dôvodné.

Na získanie podkladov pre spravodlivé rozhodnutie sa vyžadovalo zrušenie prvostupňového rozhodnutia a vrátenie mu veci na ďalšie konanie. Odvolací však vec zväžil a snažil sa doplniť dokazovanie (§ 213 ods. 5 O.s.p.), pretože bolo možné ho doplniť, ale zo strany žalobkyne neboli poskytnuté údaje, ktoré mala nadobudnúť od svojich právnych predchodcov, hoci tieto údaje vyžadoval prvostupňový súd už 19.06.2001 (č. l. 260 spisov) a po zrušení rozsudku dovolacím súdom opätovne listom zo dňa 19. mája 2008, ale bez dostatočnej odpovede. Zaslal síce odvolaciemu súdu množstvo neprehľadných písomností, ktoré nič nevysvetlili, a to napriek tomu, že žalovaný takéto vyjadrenie doručil už 30.11.2007 a žalobkyni bolo k dispozícii a skutkové údaje tam uvedené žalobkyňa nepoprela.

S otázkou úverov sa podrobnejšie nezaoberal prvostupňový súd, bližšie sa nezaoberal v prvom rozhodnutí ani odvolací súd a dovolací súd sa čiastočne zaoberal (ako je vyššie uvedené), ale odvolací súd tento názor len ťažko môže akceptovať, pretože je v zjavnom rozpore s Obchodným zákonníkom.

Pokiaľ ide o úverové zmluvy uzavreté za platnosti Hospodárskeho zákonníka, ktorý upravoval vzťahy medzi socialistickými organizáciami, tu bola dosť striktná úprava. Dovolací súd nesprávne cituje, že tieto úvery boli poskytnuté podľa § 382a. Toto ustanovenie bolo zavedené do HZ zákonom č. 98/1988 Zb. s účinnosťou od 1.7.1988 a tak sa vzťahuje len na úver podľa úverovej zmluvy z 22.12.1988. Ohľadne ostatných zmlúv (z 18.11.1986, 30.6.1988, 23.6.1988 a 26.8.1987) platila dovtedajšia úprava.

V tejto úprave tzv. bankový úver bol upravený v § 381 až § 384. Podľa § 381;

(1) Organizácie sú povinné svoju úverovú potrebu plánovať.

(2) Banka zabezpečuje súlad úverovej potreby organizácií s celospoločenskými záujmami prostredníctvom úverového plánu.

A podľa § 382;

(1) Pre úverovanie platia tieto zásady:

- a) úverové prostriedky môžu sa použiť iba pre potreby organizácie, ktorej bol úver povolený;
- b) organizácia je oprávnená použiť úverové prostriedky len na účely, na ktoré boli poskytnuté;
- c) úver je zročný najneskoršie v lehote určenej bankou;
- d) organizácia je povinná starať sa o to, aby úver bol zabezpečený spôsobom určeným bankou;
- e) z úveru organizácia platí úroky, pokiaľ sú ustanovené.

(2) Úver sa poskytuje predovšetkým hospodárskym organizáciám.

Zmluvy, uzavreté pred účinnosťou Obchodného zákonníka a do jeho účinnosti, ktoré neboli splatené, sa posudzujú podľa Obchodného zákonníka, keďže ide o tzv. bankové obchody (§ 763 Obch. zák.)

Pri posudzovaní úveru došlo k rozdielnemu výkladu pojmu „Zmluva o úvere“ a z tohto dôvodu aj inému právnemu hodnoteniu. Aj keď je to nad rámec sporu, ale s ním súvisí, odvolací súd tento pojem v súlade s ustanoveniami Obchodného zákonníka vykladá takto:

Zmluva o úvere je zmluvou, ktorou sa veriteľ zaväzuje poskytnúť dlžníkovi na jeho žiadosť peňažné prostriedky v stanovenej výške a dlžník sa zaväzuje poskytnuté prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky. Zmluva o úvere je absolútny obchod. Pre zmluvu o úvere zákon nestanovuje žiadnu formu. Podstatnými časťami zmluvy sú určenie subjektu (veriteľa a dlžníka) a určenie poskytovaných peňažných prostriedkov čo do čiastky a meny. Môže ísť o prostriedky v inej než v slovenskej mene, pokiaľ dohoda bude v súlade s devízovými predpismi. K ďalším skutočnostiam tvoriacim obsah zmluvy budú spravidla patriť určenie úroku, lehota, v ktorej budú peňažné prostriedky poskytnuté, lehota k ich vráteniu a účel, na ktorý sú peňažné prostriedky poskytované. Ak neobsahuje zmluva o úvere dohodu o výške

úrokov, potom má veriteľ právo na úrok obvyklý, požadovaný za úvery bankami v sídle dlžníka v dobe uzavretia zmluvy. Dlžník môže, pokiaľ si strany nedohodnú lehotu inú, požadovať dojednanú čiastku do doby, pokiaľ je poskytnutie úveru niektorou zo strán vypovedané. Veriteľ je povinný požadované prostriedky poskytnúť v lehote, ktorú si strany dohodli alebo ktorú vo svojej požiadavke stanovil dlžník, inak bez zbytočného odkladu po doručení žiadosti. Ak sa nedohodnú strany inak, nie je veriteľ zo zákona oprávnený viazať poskytnutie prostriedkov na preukázanie účelu ich použitia ani zachovať alebo obmedziť dlžníka v spôsobe, akým používa poskytnuté peňažné prostriedky. Povinnosťou veriteľa je prijať vrátené prostriedky, a to i pred dohodnutou lehotou. Pokiaľ je účel použitia prostriedkov dohodnutý, je dlžník povinný použiť ich len k tomuto účelu. V prípade, že ich použije k účelu inému, má veriteľ právo odstúpenia od zmluvy a súčasne má právo požadovať vrátenie použitých a doposiaľ nevrátených prostriedkov, vrátane úrokov. Dlžník je povinný vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky v lehote dohodnutej v zmluve, inak podľa všeobecných ustanovení príslušného zákona. V prípade omeškania splnenia peňažného dlhu vzniká stranám právo na úrok z omeškania.

Ako už bolo uvedené, v prípade zmluvy o úvere ide o absolútny obchod (§ 261 ods. 3 Obch. zák.). Ide o označenie pre absolútny záväzkový vzťah, ktorý sa vždy riadi ustanoveniami Obchodného zákonníka, bez ohľadu na povahu účastníkov tohto záväzkového vzťahu a medzi takéto záväzky patrí aj zmluva o úvere (§ 497 a nasl.). Teda tu nie je rozhodujúci subjekt, ale objekt tohto záväzkového vzťahu. Nevedno ako s právnym vzťahom, ktorý je nepochybne absolútnym obchodom, dovolací súd spája tzv. „zmluvnú voľnosť“ zmluvných strán. Touto zmluvnou voľnosťou v podstate sa likvidujú znaky absolútneho obchodu. Zmluva, ktorá má znaky absolútneho obchodu a za taký je zo zákona považovaná, svoje esenciálne zložky meniť nemôže, pretože zmenou stráca znaky absolútneho obchodu. Medzi tieto zložky patrí predovšetkým, kto s kým zmluvu o úvere uzatvára, na aký účel sa poskytuje a spôsob splatenia, teda zánik úveru. Nemení na tejto zmluve nič, že môže dôjsť k zmene veriteľa, aj k zmene časovej splatnosti, ale nie spôsobu splatenia. Ak tomu tak nie je, nejde o úverovú zmluvu so všetkými dôsledkami.

Podstatnou otázkou v tejto veci je posúdenie tzv. reúveru. Právne to mala obhájiť žalobkyňa. Na jasnú otázku (list z 19. mája 2008), ktorú bolo treba zodpovedať, ktorú čiastočne sa snažil objasniť už prvostupňový súd, ktoré úvery neboli poskytnuté fingovane, a to tak, že takým úverom bol splatený iný úver, ktorý bol po splatnosti, a teda išlo

o neprípustnú finančnú operáciu, ktorou sa bez naplnenia zmluvy o úvere tento úver likvidoval, žalobkyňa zaslala odvolaciemu súdu list s množstvom príloh, v ktorom vysvetlila, aká bola delimitácia pôvodného veriteľa, ale na podstatnú otázku neodpovedala.

Zákon však nepozná takú úpravu, že úver je možné splatiť v tom istom peňažnom ústave novou úverovou zmluvou. Nielenže taký postup nepozná zákon, ale ani interné smernice žiadneho peňažného ústavu v Slovenskej republike taký postup nepoznajú. Je to logické, pretože už pri poskytnutí nového (akéhosi vyrovnávacieho) úveru nejde o úver, veriteľ neposkytuje finančné prostriedky a dlžník ich nedostane do dispozície (čo je základnou podmienkou úverovej zmluvy), ale v skutočnosti ide o finančno-účtovné neprípustné operácie, majúce za následok neprípustne účtovne zlikvidovať úver. A taký postup ustanovenia o absolútnom obchode Obchodný zákonník nepozná.

Poskytovanie úverov po roku 1990 bolo často zo strany bánk nedôsledné, čo vyústilo do značných ťažkostí, hlavne pokiaľ ide o ich splácanie. Rôznymi operáciami sa tieto úvery prenášali, pri reštrukturalizácii bánk (pred privatizáciou zahraničným privatizérom) boli oddlžené a väčšinou nároky z takých zmlúv postúpené inej spoločnosti, ktoré ich vymáhajú. Zodpovednosť zo zmlúv o úvere sa preniesla len na dlžníka, aj keď poskytovanie úverov patrí do profesionálnej činnosti peňažného ústavu a tomu mali zodpovedať aj zmluvy o úvere. Zodpovednosť bánk sa vytratila a pre dlžníkov (spravidla už právnych nástupcov) to často má priam likvidačné následky. O tom, za akú pohľadávku aj právna predchodkyňa - peňažný ústav V., a. s., - ktorá je prosperujúcim peňažným ústavom, predmetnú pohľadávku považovala, možno vyvodiť aj z toho, že zákonným spôsobom sa jej zbavila.

Je potrebné sa vrátiť k vyhodnoteniu úverov poskytnutých koncom 80-tych rokov. Dovolací súd túto otázku nevyhodnotil, prvostupňový súd vychádzal z toho, že na tieto vzťahy, ktoré vznikli podľa Hospodárskeho zákonníka (v platnom znení) treba použiť ustanovenia Obchodného zákonníka (§ 763). To však nie je také jednoznačné, v tomto rozsudku (vyššie) bola odcitovaná právna úprava uvedená v Hospodárskom zákonníku pri uzatváraní úverových zmlúv. Podľa § 763 ods. 1 Obchodného zákonníka:

„Týmto zákonom sa spravujú právne vzťahy, ktoré vznikli odo dňa jeho účinnosti. Právne vzťahy vzniknuté pred dňom účinnosti tohto zákona a práva z nich vzniknuté, ako aj práva zo zodpovednosti za porušenie záväzkov z hospodárskych a iných zmlúv, uzavretých pred dňom účinnosti tohto zákona, sa spravujú doterajšími predpismi. Zmluvy o bežnom účte,

zmluvy o vkladovom účte, zmluvy o uložení cenných papierov a iných hodnôt sa však spravujú týmto zákonom odo dňa jeho účinnosti, aj keď k ich uzavretiu došlo pred týmto dňom“.

Nie je tak jednoznačné použitie Obchodného zákonníka, ale úprava podľa HZ mala porovnateľné znaky absolútneho obchodu aj podľa Obchodného zákonníka.

Odvolací súd v prvšom (zrušenom) rozsudku poukázal na množstvo dodatkov vypracovaných právnymi predchodcami žalobkyne, ktoré spôsobili likvidáciu pôvodných úverových zmlúv. Tieto právne úkony považoval za neplatné a tým za také, ktoré nezakladali právo (nárok) voči žalovanému. Je správna výtka dovolacieho súdu, že sa odvolací súd nevyporiadal s námietkou premlčania zo strany žalovaného. Odvolací súd však vychádzal z toho, že nijaké právo, nijaký nárok žalobkyni nevznikol a premlčať sa môže len existujúci nárok (právo), preto sa námietkou premlčania ani zaoberať nemohol. Viest' úvahy o tom, „čo by bolo, keby bolo“, nemá právne opodstatnenie.

Ďalšou problematickou otázkou pre účastníkov, ale aj iný ako odvolací súd, bol uznávací prejav pojatý do zápisnice z 12.9.1996, kedy vyplývajúci záväzok z úverových zmlúv mal uznať. V danom prípade malo ísť o nezaplatený peňažný záväzok, teda dlh. Aj tu odvolací súd nepovažuje za potrebné rozoberať právne náležitosti uznania dlhu, kto voči komu taký prejav robí, kto je oprávnený taký prejav podpísať. Predmetná zápisnica sa nedotýkala riešenia úverových vzťahov žalobkyne a žalovaného, ale riešila čosi iné. Žalobkyňa ani nebola účastníčkou predmetného úkonu a táto zápisnica ani jej nedávala nijaké práva a nebola pre ňu právne záväzná. Nepochybne mohlo dôjsť v rámci odčlenenia žalovaného od jeho predchodcu, ale muselo by dôjsť k platnej zmene úverovej zmluvy alebo k pristúpeniu záväzku, alebo jeho prevzatiu, samozrejme za súčinnosti žalobkyne. Uvedená zápisnica potrebné zákonné znaky a náležitosti nespĺňa. V tomto je jasná zákonná úprava a nemožno pripustiť a považovať jednostranný výklad účastníka, ktorému to vyhovuje, za taký, na ktorom možno zakladať bez ďalšieho jeho práva, a to zvlášť pri právnych vzťahoch, kvalifikovaných ako absolútny obchod.

Odvolací súd s postupom žalobkyne súhlasiť nemôže, pretože každý úver (jeho vznik, prípadne zánik) treba posúdiť podľa Obchodného zákonníka, či bolo postupované tak, ako pri absolútnom obchode malo byť postupované, a to mohla preukázať len žalobkyňa, ale to nepreukázala (alebo preukázať nechcela). Išlo v prípade jej právnej predchodkyne

o peňažný ústav, ktorý profesionálne peňažné služby, včítane úverov, poskytuje a keďže neunesla dôkazné bremeno, ktoré ju zaťažovalo, odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a žalobu zamietol.

Vyššie opísaný zistený skutkový stav, vykonané dokazovanie, vyhodnotenie dôkazov a právny záver vyplývajúci z tohto postupu odvolací súd pojal doslovne do tohto rozhodnutia, pretože v ňom sa vyporiadal s doterajšou skutkovou a právnou problematikou, nebola v podstate spochybnená, a preto nebol dôvod ju opakovať inou formou.

Citovaný zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (2 Obo 163/2007-526) napadla dovolaním žalobkyňa. Dovolací súd (päťčlenný senát) tento rozsudok svojím uznesením z 31. marca 2010, č. k. 1 Obdo V 79/2008 opätovne zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Pri opätovnom prejedaní veci odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu, vysloveným v zrušujúcom uznesení, pritom sa predpokladá, že tento názor je v súlade s platnými procesnými a hmotnoprávnymi predpismi. Táto podmienka však splnená nebola a z toho dôvodu nebolo možné akceptovať ani tento názor.

Dovolací súd postup odvolacieho súdu, ktorý považoval za pochybenie, pre ktoré rozsudok odvolacieho súdu zrušil a dal úpravu na ďalší postup pre odvolací súd, zhrnul do týchto desiat riadkov (str. 9 cit. zrušujúceho uznesenia):

„Takéto poskytovanie úveru peňažným ústavom (teda poskytnutie úveru na vyrovnanie prvého úveru) bolo v súlade s opatrením Národnej banky Slovenska zo dňa 3. marca 1995, č. 71/1995 Z. z. (§ 16), kde sa pre účely kategorizácie pohľadávok a podsúvahových záväzkov rozlišujú aj pohľadávky, ktoré vznikli banke poskytnutím jedného alebo viacerých úverov dlžníkovi na uspokojenie iných, už skôr vzniknutých pohľadávok.

Žalobca vo svojich podaniach zo dňa 01.10.2000, z 31.01.2005 a zo dňa 24.06.2008 (č. l. 378, 409, 474) podrobne špecifikoval svoj uplatnený nárok, hlavne spôsob poskytnutia úverov, výšku nesplatených úverov, ich splatnosť a zaujal stanovisko k vznesenej námietke premlčania uplatneného práva a plynutia lehoty, s poukazom na ustanovenia Obchodného zákonníka a Hospodárskeho zákonníka“.

Hneď v nasledujúcom odseku (na tej istej strane) uvádza dôvod zrušenia rozsudku týmito slovami:

„Odvolací súd v dôsledku odchýlenia sa od právneho názoru dovolacieho súdu (§ 243d ods. 1 O.s.p.) a nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) sa náležite nevyporiadal ani s otázkou premlčania a posúdenia opodstatnenosti uplatneného práva v zmysle predložených podaní žalobcu“.

Prvou otázkou, ktorú dovolací súd vytýka, je porušenie Opatrenia Národnej banky. Ide o „Oznámenie Národnej banky Slovenska“, uverejnené (vyhlásené) v Zbierke zákonov pod č. 71/1995 Z. z., ktorým bolo vyhlásené „Opatrenie Národnej banky Slovenska zo dňa 3. marca 1995 o pravidlách hodnotenia pohľadávok a podsúvahových záväzkov bánk podľa rizík v nich obsiahnutých a pre tvorbu zdrojov na krytie týchto rizík“, vydané podľa § 15 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách a § 19 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska. Týmto opatrením boli ustálené jednotné pravidlá správneho vykazovania a oceňovania pohľadávok a podsúvahových záväzkov bánk, ktoré zohľadňujú riziká strát v nich obsiahnuté. Opatrenie nadobudlo záväznosť dňom uverejnenia oznámenia o jeho vydaní v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Opatrenie bolo uverejnené v čiastke 4/1995 Vestníka Národnej banky Slovenska, okrem toho, že nadobudlo účinnosť dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov (§ 25), je v ňom ešte uvedené, že vystriedalo ho ďalšie „Opatrenie č. 4/2002 (uverejnené pod č. 521/2002 Z. z.), ktoré nadobudlo účinnosť 1. októbrom 2002. Podpísal ho vtedajší guvernér Národnej banky Slovenska V.M., v. r.

Nevedno, ako je treba chápať výklad dovolacieho súdu v tejto časti. Či interná norma Národnej banky Slovenska mení záväzné ustanovenia zákona a navyiac pôsobí retroaktívne? Odvolací súd mal a má na to jednoznačnú odpoveď, že nie. Okrem toho bolo sa treba oboznámiť s celou touto normou (včítane príloh) kvôli pochopeniu, čo vlastne rieši.

V ďalšej časti dovolací súd pripomína, že žalobca (S., a. s.) vo svojich podaniach zo dňa 01.10.2000, z 31.01.2005 a zo dňa 24.06.2008 (č. 1. 378, 409, 474) podrobne špecifikoval svoj uplatnený nárok, hlavne spôsob poskytnutia úverov, výšku nesplatených úverov, ich splatnosť a zaujal stanovisko k vznesenej námietke premlčania uplatneného práva a plynutia lehoty. To nie je pravda, úvery poskytovala V., a. s., Bratislava, pobočka N. a otázku úverov len tento (pôvodný) účastník mohol objasniť

a na pojednávaní preukazovať dokazovaním. Tento pôvodný účastník napriek tomu, že naďalej podniká, využil možnosť zbaviť sa tejto pohľadávky. Možno si len domyslieť dôvod. A otázka premlčania, k tomu sa odvolací súd vyjadril (a vyššie v tomto rozsudku to zdôraznil), ale túto otázku neriešil, pretože neuznával nárok. Ak právo (nárok) nejestvuje, nemá sa čo premlčať.

Dôvodom opätovného zrušenia rozsudku dovolacieho súdu bolo, že „odvolací súd sa odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu (§ 243d ods. 1 O.s.p.) a nesprávne právne posúdil vec (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.)“. K tomu treba opätovne dodať:

Skutkový stav, tak ako ho ustálil prvostupňový a hlavne odvolací súd nebol namietaný a možno sa tu odvolať na ustanovenie § 120 ods. 3 O.s.p. Z hľadiska právneho posúdenia je potrebné objasniť niektoré základné inštitúty, ich obsah a naplnenie, s aplikáciou na túto konkrétnu súdenú vec. Prvou otázkou je otázka pojmu úverovej zmluvy, upravenej v II. hlave Obchodného zákonníka (§ 497 - § 507) ako „Zmluva o úvere“. Je to osobitná úprava, upravená osobitnými ustanoveniami. Odvolací súd už v prvšom zrušenom rozsudku sa s tým vyporiadal a znovu pripomína:

Zmluva o úvere je zmluvou, ktorou sa veriteľ zaväzuje poskytnúť dlžníkovi na jeho žiadosť peňažné prostriedky v stanovenej výške a dlžník sa zaväzuje poskytnuté prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky. Zmluva o úvere je absolútny obchod. Pre zmluvu o úvere zákon nestanovuje žiadnu formu. Podstatnými časťami zmluvy sú určenie subjektu (veriteľa a dlžníka) a určenie poskytovaných peňažných prostriedkov čo do čiastky a meny. Môže ísť o prostriedky v inej než v slovenskej mene, pokiaľ dohoda bude v súlade s devízovými predpismi. K ďalším skutočnostiam tvoriacim obsah zmluvy budú spravidla patriť určenie úroku, lehota, v ktorej budú peňažné prostriedky poskytnuté, lehota k ich vráteniu a účel, na ktorý sú peňažné prostriedky poskytované. Ak neobsahuje zmluva o úvere dohodu o výške úrokov, potom má veriteľ právo na úrok obvyklý, požadovaný za úvery bankami v sídle dlžníka v dobe uzavretia zmluvy. Dlžník môže, pokiaľ si strany nedohodnú lehotu inú, požadovať dojednanú čiastku do doby, pokiaľ je poskytnutie úveru niektorou zo strán vypovedané. Veriteľ je povinný požadované prostriedky poskytnúť v lehote, ktorú si strany dohodli alebo ktorú vo svojom požiadavku stanovil dlžník, inak bez zbytočného odkladu po doručení žiadosti. Ak sa nedohodnú strany inak, nie je veriteľ zo zákona oprávnený viazať poskytnutie prostriedkov na preukázanie účelu ich použitia ani zachovať alebo obmedziť dlžníka v spôsobe, akým používa poskytnuté peňažné prostriedky. Povinnosťou veriteľa

je prijať vrátené prostriedky, a to i pred dohodnutou lehotou. Pokiaľ je účel použitia prostriedkov dohodnutý, je dlžník povinný použiť ich len k tomuto účelu. V prípade, že ich použije k účelu inému, má veriteľ právo odstúpenia od zmluvy a súčasne má právo požadovať vrátenie použitých a doposiaľ nevrátených prostriedkov, včítane úrokov. Dlžník je povinný vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky v lehote dohodnutej v zmluve, inak podľa všeobecných ustanovení príslušného zákona. V prípade omeškania v splnení peňažného dlhu vzniká stranám právo na úrok z omeškania.

Aj keď uvedený výklad zmluvy o úvere vyplýva priamo z Obchodného zákonníka, dovolací súd ho pripomína, pretože v zmysle tejto úpravy bola uzatvorená základná (prvá) zmluva.

Zmluva o úvere je osobitne upravený vzťah medzi (úverovým) veriteľom a (úverovým) dlžníkom, úverovou zmluvou vzniká na strane veriteľa pohľadávka a na strane dlžníka dlh. Len ak nie sú pokryté z toho vzniknuté právne vzťahy touto osobitnou úpravou, pripadá do úvahy použitie analogických noriem (či už všeobecnej úpravy záväzkového práva Obchodného alebo Občianskeho zákonníka). Na to nadväzuje povinnosť dlžníka plniť, aj to je upravené v zákone v náväznosti na konkrétnu úverovú zmluvu. Zákon však nepozná takú úpravu, že úver je možné splatiť v tom istom peňažnom ústave novou úverovou zmluvou. Nielenže taký postup nepozná zákon, ale ani interné smernice žiadneho peňažného ústavu v Slovenskej republike taký postup nepoznajú. Je to logické, pretože už pri poskytnutí nového (akéhosi vyrovnávacieho) úveru nejde o úver, veriteľ neposkytuje finančné prostriedky a dlžník ich nedostane do dispozície (čo je základnou podmienkou úverovej zmluvy), ale v skutočnosti ide o finančno-účtovné neprípustné operácie, majúce za následok neprípustne účtovne zlikvidovať úver a nahradiť ho novým úverom.

Poskytovanie úverov po roku 1990 bolo často zo strany bánk nedôsledné, čo vyústilo do značných ťažkostí, hlavne pokiaľ ide o ich splácanie. Rôznymi operáciami sa tieto úvery prenášali, pri reštrukturalizácii bánk (pred privatizáciou zahraničným privatizérom) boli oddlžené a väčšinou nároky z takých zmlúv postúpené inej spoločnosti, ktoré ich vymáhajú ako úvery v plnej výške. Zodpovednosť zo zmlúv o úvere sa preniesla len na dlžníka, aj keď poskytovanie úverov patrí do profesionálnej činnosti peňažného ústavu a tomu mali zodpovedať aj zmluvy o úvere. Zodpovednosť bánk sa vytratila a pre dlžníkov (spravidla už právnych nástupcov) to často má priam likvidačné následky.

V tejto súvislosti sa dovolací súd v zrušujúcom uznesení nedotýka základnej otázky (odvolacím súdom vyriešenej), či úverová zmluva je tzv. absolútnym obchodom a ak ju vykladá inak, potom uviesť aj tento výklad. Odvolací súd považuje úverové zmluvy za tzv. absolútny obchod s následkami s tým súvisiacimi. Konečný výsledok tzv. reúverovania úveru je ten, že dlh sa splatí dlhom, aby dlžníkovi ostal naďalej dlh. To sa však prieči právnej úprave o poskytovaní úveru, ale aj právnej logike. Nemožno do toho pliesť ani tzv. nováciu, či reštrukturalizáciu. Obsah týchto pojmov je potrebné si najprv vysvetliť a potom ich používať. Nemožno sa opierať ani o opatrenia Guvernéra Národnej banky SR, ktoré jednak je nižšou právnou normou a nemôže meniť zákon, dokonca retroaktívne a z celého opatrenia ani takýto záver vyvodit' nemožno.

Niektoré banky (Č.) poskytujú úvery (predovšetkým hypotekárne) na krytie úverov, ktoré si zobrali z iných bánk, ktoré staršie úvery sú nevýhodnejšie pre dlžníka, ako novo poskytnutý úver na refinancovanie. Je to v súlade s dohodou a nemožno tento nový úver posudzovať s tým, ako postupoval právny predchodca žalobkyne. Tento postup totiž nemá právne vady.

Zákonné dôvody pre zrušenie rozsudku odvolacieho súdu dovolacím súdom tu neboli, pretože ani nebolo namietané vykonané dokazovanie, ale len odlišný právny názor, čo nie je dôvodom na zrušenie rozsudku odvolacieho súdu. V tomto prípade mal povinnosť dovolací súd postupovať podľa ustanovenia § 243b ods. 2 O.s.p. (v terajšom znení), ktorý znie takto:

„Ak dovolací súd dôjde k záveru, že v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia nebol dostatočne zistený skutkový stav, uznesením zruší napadnuté rozhodnutie. **Ak nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia spočíva len v nesprávnom právnom posúdení správne zisteného skutkového stavu, dovolací súd zmení napadnuté rozhodnutie**“.

Znenie tohto ustanovenia bolo zavedené do OSP jeho novelou, zákonom z 23. septembra 2008 č. 384/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Účinnosť táto novela nadobudla 15. októbra 2008 a novela sa použije aj na veci začaté pred jeho účinnosťou (§ 272p ods. 1 tejto citovanej novely).

Podľa tejto novely bol povinný postupovať dovolací súd, ale nepostupoval, vlastne podľa platnej a záväznej novely postupoval len v tom, že pre zrušenie použil novozavedenú formu rozhodnutia „uznesenie“ (pred novelou bol rozsudok).

Úspešnému žalovanému vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania (§ 142 ods. 1 v spojení s § 243c/ O.s.p.). Trovy konania prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania boli vyčíslené a priznané žalovanému v rozsudku odvolacieho súdu, 2 Obo 163/2007 zo 17.07.2008 sumou 39 826,20 Eur. Za účasť na pojednávaní dňa 16.11.2010 pripadá náhrada trov (1 úkon právnych služieb) 3 136,22 Eur, spolu teda 51 125,28 Eur, ku ktorej sume žalobkyňa bola zaviazaná.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.

V Bratislave 16. novembra 2010

JUDr. Jozef Štefanko, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Michaela Szöcsová